

Մասին լրագիրն 5 անգամ կը հրատա- րակալի լրաբարը . 4 Օրաբերք եւ 1 Եարա- բերք :
Տարեկան գին . Կ. Պուռոյ համար 180 դլ.
” ” Գաւառաց , , , 10 Մթ.
Վեցամսեայ գին Կ.Պուռոյ , , 90 դր.
” ” Գաւառաց , , , 5 Մթ.
Իւրաքանչիւր բաւց գին Տարապարերք 60 դր.
Օրաբերք 20 ,

U.F.U.O.U.O.tfp

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳՈՅԻՆ ԲԱՆԱՄԻՐԱԿԱՆ ԵԿ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ենուրա գոյսան լրաբերաց հ ս.հ.ւու ժախէ -
ըք Խմբագրութեան մըրայ և:
Մանաւցմանց տաղը մեկ անգամին համար
Յ դէ Երկու անգամին համար 2 դէ.
Երազրոյ վերաբերեալ համակ կամ ոք
և իցէ գրուբին Խմբագիբ=Տնօրի-
նին պիտի ուղղուի . և նաև չու ծախ
քըն ալ դրկաղին փրայ է:

ԿՈՍՏԱՆԴՐԵԱՊՈՅԻՆ 43 ՍՊՐԻ.

Եւրոպական լրագրուց մէջ պատերազմի եւ խաղաղութեան վրայ վիճականութիւնը տակաւին կը շարունակէ, եւ երկու կարծիքն ալ ուժգնապէս պաշտպանողներ կան : Առ այժմ թէ պէտ խաղաղութեան հաւանականութիւնները կը տեւեն, բայց հակառակ պնդողներն ալ այնպիսի զօրաւոր եւ իրական փաստեր առաջ կը բերեն, որ վաղ կամ անսադան պատերազմի մը կասկածները ընդհանրանան պիտի :

Գաղղիոյ կէս պաշտօնական լրա-
գիրներէն՝ մանաւանդ. լա Գլրանս՝
խաղաղութեան խիստ նպաստաւոր
կարծիք մը կը յայտնէ : Այս լրագի-
րը կըսէ որ պատերազմի չորս պատ-
ճառներ կան. նախ Բրուսիոյ մեծ-
նալը, երկրորդ Շէղիկի ինդիրը,
երրորդ հարաւային Գերմանիոյ ան-
կախութիւնը, եւ չորրորդ Ռեւելեան
ինդիրը : Առաջին պատճառին համար
պատերազմը կարելի էր Բրակի հաշ-
տութեան կնքուելէն առաջ, բայց
անկէնտետեւ՝ ա՛լ պատերազմի պատճառ
չմնար, քանզի Գերմանիոյ մէջ եղած
փոփոխութիւնն Եւրոպայի վտանգ-
չսպաւնար, Աարոլէնն կայսը հաշտու-
թեան հետեւանքին իւր հաւանու-
թիւնը տուածէ . Բրուսիա ալ չափա-
ւորութեամբ վարուելով կռուի տեղ
չէ թողուցեր, Շէղիկի ինդրոյն մէջ
Բրուսիա դիտաւորութիւն չունի Բը-
րակի դաշնադրութեան 5 յօդուածին
իր վրայ դրած պարտականութիւնը
զանց ընել, եւ ֆանիմարքայի օրինա-
ւոր իրաւունքը չմերժեր, Իսկ Գաղ-
ղիա, Մնդղիա եւ Վաստիա ալ միջա-
մբտութիւն չեն ըներ : լա Գրանս կը-
խսատավանի որ Աարոլէնն կայսեր կա-
ռավարութիւնը Գերմանիոյ ապագա-
յին վրայ մտատանջութիւն կըդգայ,
բայց Բրուսիա Աայն գետին եղերքէն
ասդին չպիտի անցնի, թէ՛ դաշնադրու-
թեանց զօրութեամբ եւ թէ՛ հարա-
ւային գերմանացւոց հայրենասիրու-
թեամբը : Ա երջապէս, կըսէ, յիշ-
եալ լրագիրը, Գաղղիոյ ու Գերմանիոյ
մէջ խաղաղութիւնն՝ Ռեւելելից խա-
ղաղութիւնն ալ կապահովէ, եւ տես-
նուած ինչ ինչ յուզմանց եւ փառա-
սիրութեանց հակառակ, Վրեւելք
մեծամեծ չիոթներ յարուցանել չըս-
պառնար :

Բայց այս ամեն ասլահովութիւնն ները հիմնակա՞ն են, Ո՞վ կընայ պընդել: Վհաւասիկ նոյնափիսի ասլահովութիւններ տուող Բաթռի լրադրին մէկ հաշիւը՝ որ ընթերցողներուն միտքը կընայ շինել, Դաղղիոյ 1700 միլիոն ֆր. ծախսքէն 380 միլիոնը՝ այսինքն մէկ հինգերորդը՝ պատերազմական ծախուց յատկացած է: Ենդ զիոյ 94 միլիոն լիրա Աթէոլինէն՝ 15 միլիոն, այն է մէկ վեցերորդ: Ծրուսիոյ 153 միլիոն ֆիորինէն՝ 42 միլիոն, այն է մէկ քառորդ: Ուռուսիոյ 397 միլիոն

արծաթ ուռալիէն՝ 120 միլիոն, այն
է մէկ երրորդ։ Խտալիոյ 656 ֆրան-
քէն՝ 164 միլիոն, այն է մէկ քառ որդ։
Եւստրիոյ 410 միլիոն ֆիօրինէն՝ 73
միլիոն, այն է մէկ վեցերրորդ։ Յժո-
ղունքը չէզգոք եւ մանր տէրութիւննեւ-
րը։ Վյոշչափ պատերազմական ծախ-
քերն ի՞նչ բանի համար են. իրա-
ւունքը չունի՞նք կարծելու որ այսչափ
ծովին հարկաւ առանց կրա՛ի չկրնար
ըլլաւ։

Որուսական Կօլոս լրադիրը Գաղղ-
դիոյ խաղաղական յայտարարութեանց
Հաւատալով՝ աներկեայ կերպիւ կը
պնդէ թէ Գաղղիոյ տեսած պատե-
րազմական մեծ պատրաստութիւննե-
րը կապացուցանեն որ Կարուէն Պ.
Երոպական պատերազմ մը բանալու
մուադիր է: Որո՞ւ գէմ կը զինի Գաղ-
ղիա՝ եթէ ոչ Որուսիոյ եւ Շրուսիոյ
գէմ, Շայց երկուքին վրայ մէկէն յար-
ձակիլ չուզեր, այլ կը ջանայ զանոնք
իրարմէ բաժնել, Կօլոսի կարծեաց
նայելով, եթէ յարձակումն Որուսիոյ
գէմ ըլլայ, բուն պատերազմը Պալ-
թիկի եղերքը եւ Լեհաստանի մէջ
պիտի մղուի. Տաճկաստան Աւստրիա
ու Շուէտ ալ Գաղղիոյ գաշնա-
կից պիտի ըլլան: Այս պարագայիս
մէջ Բրուսիոյ չէղոքութիւնը պիտի
ձեռք բերուի թոյլ տալով որ Կերման-
նոյ մէջ իւր ուղածն ՚ի գլուխ հա-
նէ: Շայց Կօլոս կը յորդորէ զՇրու-
սիա որ չբաժնուի Որուսիայէն, իր հին
եւ հաւատարիմ գաշնակցէն, որոյ
հետ անհամար պատել է Ական

Հետ այնչափ շահերով կապուած է :
Ուորիչներն ալ՝ պատերազմի զը-
րոյներուն բուն պատճառը Տանի-
մարքայի կառավարութեան Գաղղիոյ
եւ Շատրիոյ դիմելը , եւ Ռուսիոյ
ու Գաղղիոյ յարաբերութեանց նորէն
ցրանալը կը համարին : Տանիմար-
քայի պատերազմական գործոց պաշ-
տօնեաց Պ. Առասլահի Փարիզ ուղե-
ւորած ըլլալով , իր տէրութեան կող
մանէ ՀՀԵղիկի խնդրոյն նկատմամբ
մասնաւոր պաշտօն մ'ունենալն ընդ-
հանրապէս կը կարծուի : Հիշեալ պաշ-
տօնեայն Կարօլէն կայսեր եւ անոր
պաշտօնէլոյ հետ շատ տեսակցութիւն
ներ ըլեր եւ 60.000 զօրաց բանակի մը
համար Հասրօյի հրացան եւ պատե-
րազմական մժերք գներ է , խել մը
թուղթեր հաղորդեր է նաեւ որք կը
հաստատեն եղեր թէ Բրուսիա գիտ-
մամբ չուզեր կատարել Բրակի գաշ-
նադրութեան յօդուածը , որպէս զի
Տանիմարքայի հետ աւրուի եւ անոր
երկիրը ձեռքբեն առնու , որոց ժա-
ռանգութիւնն իրեն կարեւոր է Պալ-
մի և առաջարկ կատարել է Պալ-

Ձիկ ծովուն տիրելու համար :
Գերմանիայէն ու Ասւսիայէն
գրուած նամակներն ալ պատերազ
մական պատրաստութեանց լուրեր
կը բերեն : Բրուսիա վաթսուն լըր-
տես զրկեր է Ա՞ց, Յժիօնիլ, եւ
Աթրազուրկ անուն գաղզիական քա-
ղաքները, եւ գաղզիացի լրտեսներ
ալ բլուսիացւոց ամուր քաղաքները

զննելու ելած են : Խըկու կողմանէ
ալ լրտեսներուն անձին գէմ փոխա-
դարձներողամտութիւն ցոյց կը տրուի,
բայց ուրուագծել, լուսանկարել, եւ
այն թոյլ չտրուիր : Ամրազարուրկի
մէջ Գաղղիա բազմաթիւ զօրք ցուցած
է եւ ամիութիւններ շինել կուտայ :
Բրուսիա ալ Այսանսի բերդը թըն-
դանօթ եւ պատերազմի մմերը կը
դիզէ, այնպէս որ տեսնողը կը կարծէ
թէ պատերազմ բացուելու վրայ է ,
Ա երջապէս Ոտոսիա անոր համար
այս տարի չէ ուզեր եղեր պատերազ-
միլ, վասն զի տակաւին ըստ բաւա-
կանին զէնք եւ ստակ չունի . բայց
գալտարի 600,000 հատ տակէն լըց-
ւող հրացան պիտի ունենայ :

Փարիզի մէջ ուրիշ երկու կարեւ ւոր զրոյցներ ալ բաւական խօսակցութեան նիւթ եղան. այն է Օրէնսդիր ժողովին լուծումն եւ պաշտօնէից փոփոխութիւն մը: Օրէնսդիր ժողովին մեծագոյն մասին մէջ քանի մը մարդիկ կամ՝ որք «քան զկայսրն կայսերական» ըլլալով՝ առաւել կամ նուազ աղատական օրէնքներն ընդունիլ չեն ուղեր: Վասնց խիստ ծանր եկաւ լըրագրական օրինաց՝ եւ ժողովրդական գումարմանց նկատմամբ գրուած կանոնադրութեան ընդունուիլը, եւ այն չափ ձանձրացուցեր են կայսրն իրեն շահուն համար ժողովը լուծել առաջարկմանը, որ նա ալ խնդիրը պաշտօ-

նէից եւ առանձին խորհրդոց ու շաղ-
րութեան յանձնեց : Պաշտօնէից եւ
առանձին խորհրդոց մէջ ջերմ վիճա-
բանութիւններ եղան . ոմանք օրէնս
գիր ժողովն անմիջապէս լուծելու ,
ուրիշներն ալ դոնէ առայժմ յապա-
ղելու առաջարկութիւն ըրին : Ա եր-
ջապէս որոշուեցաւ որ մինչեւ ելու-
մըտից հաշուեցան ալ շընդանուի ,
ժողովը լուծուի : Խոկ պաշտօնէից
փոխխութեան գալով՝ ըստզներ եղան
թէ Պ. Տրուէն տը Լիւխ նորէն ար-
տաքին դործոց պաշտօնեայ պիտի ան-
ւանի փոխանակ Պ. Տը Առթիէի :
Ընդդիական լրագրաց խօսքին նայե-
լով եթէ այս փոփոխութիւնը կատար-
ուի , Ընեւելից մէջ Պաղզիոյ քաղա-
քականութիւնն ալ փոփոխութիւն
պիտի կը է . և Ննականաբար կը հար-
ցուի , կըսէ օնայմզին թղթակիցը ,
թէ Պ. Տրուէն տը Լիւխ արտաքին
քաղաքականութեան նկատմամբ ի՞նչ
կարծիք պիտի պաշտպանէ եթէ ներ
կայ պարագայից մէջ պաշտօնէու-
թեան մտնէ : Աըսուի թէ քանի մը
խնդիրներու եւ մանաւանդ Վրե-
ւելեան խնդրոյն մէջ . իր կարծիքը

չեւ հիմա հաստատութիւն չդառաւ :
Պարզից մէջ ազգային զօրաց զին ւորագրութիւնը կատարեցաւ եւ այս առթիւ եղած ցոյցերը ծանր հետեւանք մը չունեցան : “Աբրին դործոց պաշտօնեացն կայսեր տեղեկադիրմք՝ կը մատուցանէւ, ուր ամեն գաւառաց մէջ զինուորագրութեան կարգաւ եւ հան, դարձութեամբ, եւ ժողովրդեան կողմանէ վասփոքով կատարելը ծանուցանելով, կը յաւելու թէ տեղ տեղ զինովութեան պատճառաւ կախւեր պատճիեցան, բոցց աւանց կարեւուրութեան : Միայն Մօնթօպանի մէջ խոռվայոց խումբեր եւ ազաղակներ լուեցան, որոց հեզինակները իրենց երխուասարգութեան պատճառաւ թիւթեւ պատիմներու դատապարտեցան, Խոկ թօռուլուզի եւ Գօրտօյի մէջ տւելի ծանր շարժում մը պատճիեցաւ, քանզի ազմկացոյզները դադանի մնքի մը կը ծառայէին, եւ հեղինակներն առաջուց դատապարտըւած անձինք էին : Թօռուլուզի մէջ տասն եւ մէկ դատարարեալներէն եօթն ասկէ առաջ գողութեան եւ ապօստամբութեան յանցանաց մէջ դժոնըւած էին . եւ Գօրտօյի 23 դատապարտեալներէն, որ գողութեան, Յը թափառականութեան եւ ուրիշ յանցանաց, եւ զն ալ առաջակութեան եւ մարդ ծեծած ըլլալու ամբաստանեալ էն :

Օուլիցցէրիայի Շէնէվրա քաղաքը եւ Պէլճիքայի Շարլըռուա քաղաքը բանսովներու եւ տէրերուն մէջ բացուած վէճը գրեթէ վերջացաւ, եւ թէպէտ առաջները խուզութիւններ ծագած էին, զորս հեռագերը ծանոյց, բայց ծանը հետեւանք մը չունեցան: Խանւորները կուզէին իրենց ռուծիկներն աւելցըննել, եւ տէրերը դէմ կը կենացին, ուսափ եւ բանսորները համաձայնելով դործէ դադրած էին. բայց կերեւի որ համաձայնիլ սկսեր են, Խօրթուկալի մէջ ալքաղաքական շփոթութիւնը տակաւին չվերջացած կերեւի, եւ ասոր համար թագուհին իր եղրօը, Խտալիոյ թագաժառանդ իշխանին հարսանեաց ներկայ գտնուելու գնացած ժամանակ թագաւորը չկրցաւ իր երկրէն բաժնութիւն: Խնդդիոյ մէջ ֆէնիանութիւնը դեռ իր փորձերը կը շարունակէ առանց յաջողութեան: Երիու Փէնիաններ թերեւս կուզէին Պէքին համի պալատն այրել յունական հընով. բայց ձերբակալ եղան: Խանստարիեալ իրանատացիներէն անոնք որ Ամերիկայի քաղաքացիութիւնն ունին կարեւոր պաշտպանութիւն մը դատան Ա աշխնիթընի երեսփոխանական ժողովին մէկ որոշմամբը, որ նախագահին արտօնութիւն կուտայ այն տէրութեան հողապակը ձերբակալ ընելու, որ Ամերիկայի քաղաքացի եղողները ձերբակալ ընել:

ԵՐԳ ԱՔՍՈՐԵԼՈՅՆ
Ը Ա Շ Ը Ը Ը Ը Ը Ը Ը Ը

Մընայք բարեաւ . . . — Ո՞հ, ինձ յետին հասեալ ժամ,
Եւ զիս 'ի քեն բաժանեն, քաղցր Հայսասան.
Հեք, կարծեի թէ 'ի ծոցոյդ մայրական
Բաժանեսցէ մահ միայն,
Ո՞հ, չեւ մահուն գեռ եւս հասեալ առ խամեթ,
Ահա արդէն ուստերազէն ձեռք սնդութ
Կորին դորդիդ 'ի քոյ գըրկաց, Հայրենիք,
Սկիեալ միս ծանըր սարիք.
Տայց և ի ծանր յայդ իշլթայս արդ ըստրուկ՝
Ես կարգաւեմ առ քեզ գոյցո՞ջ զիմ բազուկ,
Առ քեզ վերջին գոչեմ անցոյն կախանաւ,
Հայրենիք, մինայք բարեաւ.
Մընայք բարեաւ ո՞վ օղբաղսն իմ տաճարք,
Ո՞չ եւս զգձեզ տեսացն իմ աչք անձկայրեաց.
Ես յանսպաս անկեալ գերի սննդուր
Լայից յանձնուկ ձեր տաշոր.
Մընայք բարեաւ ո՞վ գերեզմանք իմ նոսինեաց.
Անձին համույց է այս հորոյդ ւ'սկերաց,
Ո՞չ եւս յուտով բապասեցից սրբասպին
Թէ նոր ձեր ւ'սկե'ըս հանդեցին.
Ոսկելք իմ ո՛ գիտ յ՛ բ գոշո՞յ յ՛ բ երեզ
Ենցին ասպաս, անպատճապար, տօթակեզ,
Եւ չեցէ ո՞չ մի տօթովլ առ նորօք,
Ո՞չ եղաց գումէ կամ բոլք.
Եղանակ և քեռք սիրուն բարեաւ ո՛ մինայք.
Գերի տանին զիս բանութեան վաս շըմթայք.
Ամ թէ ցրեւեսս իսկ վարին խուժագուռ,
Պատէ խուզել ո՞չ բանեն.
Ո՞հ, անբաժան իձենջ իմ իրձք և հեք սիրս,
Միշտ զցաւոյդ միշեցի գտան հեղեալ քիտ.
Եւ ձեզ եղալը իմ յուշ եղացը ձեր պանդուխս,
Մի՛ մոռասցի նորուն ուխս.
Մի՛ մոռասչք տու ցաւարին զիւր անուն
Յորժամ յակումի նըստիք եղալը զւարթուն.
Ո՛ գիտէ յայն ժամ ուրիմի հետ միայն
Յո՛ւշ շալթայից իմոց ձայն
Յո՛ւշ ալարէք իմ հայրենեաց զիւր որդի.
Գրիամ յաքսոր, զի ըղնա յոյժ սիրեցի.
Գրիամ, բայց սիրս թորում ասուն անմեկին,
Միշտ իշանէ իմ յետին.
Գրիամ անցոյն 'ի գարձ, այլ սիրս աննըկուն
Ո՞չ երբէ ո՞չ սոնարհեսցի թըշնամեցն.
Ո՞չ մի՛ յարտորը բերկրեսցի իմ աչաց
Ո՞չ ի հառաչ մի շըրթանց.
Այո՛ւշը տու ձայն առ եղարասդ ի հեկեկ.
Որոսացի նոյս զցաւոյդ, և ցերեկ.
Եւ մաղթեսցի վերինից շանմիս 'հասանեցաց
Ի գունս Հայո՞ց թըշնամեաց
Եւ մինչ ինձ մահ գամ կամ յամբ պասալէ
Բընհաւորս մեր ի ձեռացն աւերիչէ
Անձին իմ ձայն առ այսական քենչը.

• • • Խմբագիր .

« Անձեցէք հետեւեալն հրատարա-

կել ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ,

« Ազգային առ ժամանակեացց հոգա-

րաբջութիւնս յաւ 'ի սիրս կը տեսնէ

որ մեր պանդուխս ազգայինք երի կը

հիւանդանան իրենց բնակուծ տեղենին

պատէլէլ և չէ արմաննուել պատճուս

կուտան հիւանդութիւննին ծանրանա-

յու, և ո՞ր ասեն անբուժելի և մերձ

'ի մահ վիճակի մէջ կը գտնուեն, իրենց

բարեկամները համ հայրենակիցները ա-

նագան ուրեմն միաք կը նեն հիւանդա-

նոց զրկել որ բժշկուի. բայց զըժ-

գարար, հիւանդութիւննան գուսան

է հասած, փոխանակ բժշկուելու, կը

ննջէ, 'ի սուզ համակելով հայրենիքն

ունեցած ազգականներն ու սրատիցը

ինքնի աղդամական աղդամական ելու.

Հայր, այս անդամ և ահա անոր Տախա-

տակացց նիարագիր գարուց Քրիս-

տոսական կրօնց անունով պատիքը,

և անոր հետ մեկուղ և Ա, անուակ

տեղեկագին ալ բարեկամաց նովաստ-

իւը մամց ներքեւ ձգեցի.

Ալ յուսամ երկուքն ալ ներկայ

շարթուս Մարգարեան Պ. Յարու-

թեան զրատունք կը յանձնուին.

Ուստի կը խնդրեմ յարգութենէ՛

ձեր պատուական և ազգուուտ թեր-

թով, ձեր ազգասեր բաժանողաց յոր-

դոր մշելով, անմաց լուգունելաւթեան

տեղի շնորհել տալ, որով և զիս միա-

թարելով, նա ևս քաջալերած ալ կը լ-

լուց սիրել Ազգին այլ ևս օգտակար ծա-

ռայութիւններ լուելու.

Ընդ որով մաղթելի լինել ձեզ աղջի

պարծան Ազգին և ի միջիթարութիւնն,

8 ապրիլ 1868 Պ. Առժամանակակայ հա-
քրասեն. հոգա. շիւ. զարարձ. Հիւանդ.

Սեծ նախ թիւ 49

• • • Տէր .

Ալ խմբագրեմ Զէր մեծապատուու-
թենէն ձեր բնական ազգական լութեան համակա-

կաւալ ծանուցման տեղի մը շնոր-

հել ձեր ազգուուտ լուգրին յառաջա-

կայ թերթիւն մէջ.

« Պալաթու Խորենեան վարժարանիս աշակեռական հայ 3000 դուռուշ շիրտէք

ունեցող ձեռադորդաց վիճակահանու-

թիւնը՝ որ ասէի յառաջ 30 վիճակահ-

ցաց շահերու պայմանաւ. 5 ական դու-

րուշ զնով 600 տամակ տպուած և

ասպիլ 7 քաշուելոց պայմանագունվ

արգէն վածառուի սկսուած էր, գեռ-

ևս 200ի չափ տոմսակ անվանաւ մնաց-

եալ լիներոյն աւթիւ որոշեալ օրը կա-

ասրուած չէ. ուստի կը ծանուցուի

նոյն վիճակահանութեան վիճակահից

ազգասեր յարդելաց, որի վածառուունն

մնացորդ տամակաց յառաջակայ մայիսի

ամայ 5ին կիւ բակէ որ սիրի կատարուի ի

Խորենեան վարժարանին ներկայութեան

վիճակահցաց և հետեւ արտո վիճակահ-

ցելոց փակաքովաց, որդէս զի մինչեւ ու-

րոշեալ օրը ազգասերի բաժանութեան իւ-

միշել մասնիկն չափուով՝ Վայութէին

և Անդրեան միջութիւն միջոցաւ. Վայութէին